

Kirje

3.12.2020

VN/2983/2020
VN/2983/2020-TEM-74

Maa- ja metsätalousvaliokunta

TEM lausunto KAA 2/2020 MmV 4.12.2020

Asiantuntijakuuleminen 4.12.2020: Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto kansalaisaloitteesta vesihuollon yksityistämisen estämiseksi.

Kansalaisaloitteessa esitetään, että sen pohjalta aloitettaisiin sellaisen lainsäädännön valmistelu, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa aloitteesta seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriön kannalta arvioitavaksi tulevat huoltovarmuusnäkökulma sekä kilpailu- ja kuluttajanäkökulmat.

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018) todetaan, että ”laadukas vesihuolto on keskeinen yhteiskunnan perustoiminto. Vesihuolto on turvattava kotitalouksille, yhdyskunnille, sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille, elintarviketuotannolle, sotilaalliselle maanpuolustukselle sekä huoltovarmuuskriittiselle tuotannolle ja palveluille. Vastuuviranomaiset, vesihuoltolaitokset ja veden käyttäjät huolehtivat vesivarojen kestävästä käytöstä sekä tekevät yhteistyötä häiriötilanteisiin varautumiseksi. Vesihuoltolaitokset varautuvat häiriöihin mukaan lukien fyysinen ja kyberturvallisuus, energian sekä kriittisten vesikemikaalien ja tarvikkeiden ja varaosien saantihäiriöt, poikkeukselliset sää- ja raakavesitilanteet sekä osaavan korjaustyövoiman käytettävyyden. Vesihuolto on riippuvainen myös tieto- ja viestintäverkkojen toimivuudesta. Vesihuollon kannalta keskeiset laboratoriopalvelut varmistetaan huomioiden kemialliset, biologiset ja säteilyvaaratilanteet. Vesihuoltolaitokset selvittävät yhteistyössä energia-, laite- ja kemikaalitoimittajien kanssa edellytyksiä luoda järjestelmä kriittisten tuotantoketjien jakeluhäiriön hallintaan ja etenevät mahdollisuuksien mukaan järjestelmän toteutukseen. Vesihuoltolaitokset sekä kunnat laitosten omistajaohjaajina varmistavat, että vesi- ja viemäriverkostojen infrastruktuuriin toteutetaan toimintavarmuuden turvaavat investoinnit.”

Huoltovarmuuden kannalta vesihuollon toimivuus on elintärkeää. Siten yhteiskunnan intressissä on vahvasti ohjata ja valvoa vesihuollon järjestämistä. Nykylainsäädännön mukaan vesihuolto on kuntien vastuulla ja valvonnassa.

Vesihuolto on tyypillinen ns. luonnollinen monopoli, jolloin kilpailullinen markkina ei ole mahdollinen. Luonnollisen monopolin ulkoistamisessa yksityiselle toimijalle voi syntyä mahdollisuus kuluttajien edun vastaiseen hinnoitteluun, johon on ainakin jälkikäteen vaikea puuttua. Kansainväliset kokemukset vesihuollon yksityistämisestä eivät ole olleet hyviä hinnoittelun eivätkä veden laadunkaan suhteen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

www.tem.fi

Kilpailun edistäminen vesihuollossa ei edellytä yksityistämistä, vaan vesihuoltolaitosten toimintaa voidaan ulkoistaa monin tavoin esim. hyödyntämällä public-private -partnership –toimintamalleja.

Nykyisin vesihuoltolaitokset ovat joko kuntien omistamia tai käyttäjien omistuksessa (vesiosuuskunnat). Kummassakin tapauksessa omistajan intressissä on veden kuluttajien edun mukainen toiminta, mikä käytännössä estää kuluttajien edun vastaisen hinnoittelun. Kuluttajien kannalta vesihuollon palvelut ovat välttämättömyyspalveluja ja hinnoittelun tasapuolisuus ja veden saatavuus ovat tärkeitä.

Käytännössä tosin veden ja jäteveden hinta on monien vesilaitosten osalta ollut liian alhainen mahdollistaakseen vesihuoltojärjestelmän riittävän ylläpidon. Tästä syystä vesilaitoksille on kertynyt merkittävästi ns. korjausvelkaa, minkä vuoksi esille on noussut eräissä kunnissa esityksiä vesihuollon ulkoistamisesta. Kuitenkin jo nykyisin vesilaitoksilla olisi mahdollisuus periä vesihuollosta sen kustannuksia vastaava hinta. Mikäli vesihuolto ulkoistettaisiin, näin tapahtuisi joka tapauksessa ja perittävään hintaan sisältyisi myös yksityisen omistajan kate.

Ulkoistaminen ei myöskään lopulta vapauttaisi kuntia järjestämisvastuustaan, mikäli yksityinen toimija ei hoitaisi velvoitteitaan.

TEM:n mielestä nykytilanne, jossa vesihuolto on joko julkisessa tai käyttäjien omistuksessa, on osoittautunut toimivaksi sekä vesihuollon huoltovarmuuden, vesihuollon järjestämisen, että veden kuluttajien kannalta. Lisäksi viimekätinen vastuu vesihuollon järjestämisestä on joka tapauksessa julkisilla toimijoilla (kunnat).

Esitykset vesihuollon ulkoistamisesta ovat olleet lähinnä yksittäisiä keskustelunavauksia. Lainsäädäntötoimien aloittaminen edellyttäisi todella huolellista harkintaa siitä, mitä etua uudella lainsäädännöllä voidaan saavuttaa tilanteessa, joka on osoittautunut toimivaksi.

Osastopäällikkö Antti Neimala

Neuvotteleva virkamies Pertti Hämäläinen

Liitteet

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/2983/2020

TEM; Eduskunnan valiokuntakuulemiset 2020

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/2983/2020-TEM-74

TEM lausunto KAA 2/2020 MmV 4.12.2020

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Hämäläinen Pertti 91189614E	2020-12-03T11:59:25	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK
Neimala Antti 91189721W	2020-12-03T13:21:16	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

869b31d9f79e9607fcd40ef6154b70b84e4fbe07f3696a679f39d5fa051c1cfc